

Ερωτήματα πριν και μετά

Το εικαστικό «τετράδιο γυμνασμάτων» Ν. Λυγερού

Της **Χρύσας Δραντάκη**,
ιστορικού - Κοινωνιολόγου της τέχνης

Ο Λεονάρντο Ντα Βίντσι μελετά και συμπληρώνει τον "Ανθρώπο" του Βιτρούβιου. Ο Μικελάντζελο συγκινείται από τον ελληνιστικό "Κορμό Μικελβεντέρε", έργο που καθορίζει την απόδοση της ανθρώπινης μορφής στη δημιουργία του. Ο Ντελακρουά στο ξεκίνημά του μελετούσε ανηγράφους έργα του Ραφαέλλο και "μετέγραφε" τον Ρούμπεν. Ο Μανέ μελετούσε τον Βελόσκεθ και τον Γκόγια. Ο Πικάσο "μετέγραφε" έργα του Βελόσκεθ και επανέλαβε με το δικό του ύφος το "Πρόγευμα στη κλόπ" του Μανέ. Ο Φ.Μπιέικον μετέφερε στο δικό του κόσμο πορτραίτα του Βελόσκεθ. Ο Τζόρτζιο Ντε Κίρικο μετέγραφε τον Βερνέζε, τον Ρούμπεν, τον Βαττά, τον Ντελακρουά και αντέγραφε τον εαυτό του. Ο Αντν Γουάρκολ το 1972, στην έκθεση του Ντε Κίρικο στη Ν. Υόρκη, μετέφερε σε σειρά μεταξοτυπιών έργα του, τα γνωστά "after De Chirico" και στις μέρες μας. Στη FIAC (Foire Internationale de l'Art Contemporain) του Παρισιού του 2008, μια από τις μεγαλύτερες εκθέσεις της αγοράς της τέχνης, όπου καθιερώνονται οι καλλιτεχνικές αξίες του σήμερα, γαλλική γκαλερί παρουσίαζε έργα σε μεγάλες

γει τον πλέον αναγνωρισμό, σύμφωνα με έρευνες παγκοσμίως, ζωγράφο και το πρωτογενές πάθος του Βαν Γκογκ.

Και όλα για παράδειγμα τον πνευματικό του "πατέρα" Ντελακρουά, οράσημο της νεωτερικότητας, τον καλλιτέχνη του οποίου η έκφραση του πάθους ενήργησε έλλογα και ρηξικέλευθα στην αισθητική του με το παρελθόν, ή έναν καλλιτέχνη της αφηρημένης τέχνης τον Μοντριάν ή τον Μάλεβιτς ή τον Μπόρνετ Νιούμαν, πιο κοντά όλοι τους σε έννοιες των μαθηματικών και της φιλοσοφίας ή τέλος, πως ένας ερευνητής των αριθμών, δεν προτείνει κάτι ασύλληπτο και άγνωστο όσο τα μαθηματικά για πολλούς.

Πήρα εν μέρη την απόκριση παρακολουθώντας την ομιλία του που με βοήθησε στη δική μου ερμηνεία. Ο Ν. Λυγερός φαίνεται να παρεμβαίνει ως ενεργός συμμετοχός, ως συνομιλητής στη συνομιλία των δύο ή ως ένας άλλος παραλήπιος της αλληλογραφίας. Επαναδιαπραγματεύεται με την εικόνα και αντί να κρατά σημειώσεις στα περιθώρια του καρπού ερμηνεύει, μεταφέρει και μεταλλάσσει υλικό ότι διαβάζει. Μια νοητική άσκηση, ίσως, και λύση στο πρόβλημα: το έργο του καλλιτέχνη στο χώρο - χρόνο.

Σε αυτή την ερμηνεία ή την μεταγραφή ή μετάπλαση...

κος να... της Ρουέν" του Μονέ. Μερικά από τα πολλά παραδείγματα συνειδητών αντιγραφών ή μεταγραφών έως σήμερα. Ο Νίκος Λυγερός με τη σειρά "Η νύχτα του Vincent" μας μεταφέρει στο έργο του βικεντινού Βαν Γκογκ.

Ιεροσολίμια ή πλάκα: Θέμιτο ή αθέμιτο; Μπορώ να κάνω ΚΑΙ αυτό ή παιγνίδι στον καθημερινό χρόνο; Σκόλια ή νοητική άσκηση;

Οι "Ζωγράφοι" που αντιγράφουν συνθέσεις δεν ομολογούν ποιόν και γιατί το κάνουν υποτιμώντας τη ματιά και τη γνώση του θεατή. Η κάποιοι άλλοι αναφέρονται στην "έμπνευση" ή στην "επιρροή" ή στην ψυχική συγγένεια ή επιδοθούν σε μια στεφια αποτύπωση της τεχνικής. Στη σειρά "Η νύχτα του Vincent" πρόκειται για κάτι διαφορετικό. Υπάρχει η ΑΦΟΡΜΗ και ο ΛΟΓΟΣ.

Η ΑΦΟΡΜΗ για τον Ν. Λυγερό είναι το κείμενο της αλληλογραφίας του βικεντινού με τον αδελφό του Τεό.

Ένα σημαντικό κείμενο για τους μελετητές, που κάνει γνωστή τη σχέση των δύο αδελφών, λύνει απορίες, αποκαλύπτει μυστικά για το έργο του και μεταφέρει στον κόσμο της τέχνης της εποχής του, μια εποχή που καθορίστηκε από την στάση των πρωτοπόρων του Μοντερνισμού Ντελακρουά και

Μπωντλέρ, οι οποίοι προσδιόριζαν τη νέα κοινωνικά θέση του καλλιτέχνη στον 19ο αιώνα.

Και ο ΛΟΓΟΣ είναι του ίδιου του Ν. Λυγερού, όπως τον ανέπτυξε αναλυτικά, απλά, αλλά μέσα σε ένα εννοιολογικό λαβύρινθο διανοητικά ερεθιστικό, στα εγκαίνια της έκθεσης, παρουσιάζοντας το γιατί ο Βαν Γκογκ. Αναφέρθηκε στον χωροχρόνο του μεγάλου καλλιτέχνη, στο ζωγάφο που ανήκει στην ανθρωπότητα και όχι στην κοινωνία της εποχής του, την κοινωνία αυτή που τον απέπεμψε, στον σχεδιαστή και όχι τον ζωγράφο, ο αυτόν που κοπίασε να είναι ζωγράφος και δεν γεννήθηκε ζωγράφος, για την άχρονη και ά-οχημη ζωγραφική του...

Όταν πριν δύο χρόνια περίπου συνάντησα στη Λάρισα το Βολιώτη, ευρωπότερο Έλληνα, Νίκο Λυγερό, παρακολουθώντας την καθηλωτική διάλεξη του, τρίαρής διάρκειας, για τον Λεονάρντο, που μου έδωσε νέες διαστάσεις στην προσέγγιση του έργου του κορυφαίου δημιουργού, δεν περίμενα ότι η απάντησή στην πρόταση να τον ακούσουμε και στο Βόλο, θα ήταν μια έκθεση αφιερωμένη στον Βαν Γκογκ.

Τολμά να εκφράσει την αμηχανία μου. Γιατί ο μαθηματικός, ο ερευνητής της θεωρίας των αριθμών, της συνδυαστικής, ο άνθρωπος της γνώσης, επιλέ-

τε φασίση γυμνασμάτων... ακόμα υπάρχει ο κόσμος με κάρβουνο, παρουσιάζουν αλόκληρες, ατόφρες κάποιες από τις λιγότερο γνωστές συνθέσεις, ή επηλεγεμένες λεπτομέρειες ή σκηνές - μέρη συνθέσεων, όπου τονίζονται οι χρωματικές σχέσεις ή το ελάττωστο των έκαστικών στοιχείων, η κυριαρχία της γραμμής, η συμβολική και μεταφορική δύναμη του χρώματος και η εκφραστική χειρονομία της πινελιάς με την αδρή χρήση του υλικού, που "μεταφέρουν" στον κόσμο του Βαν Γκογκ. Στο σημείωμα του καταλόγου της έκθεσης αναφέρεται πως "...δεν αντιμετωπίζουμε πια το έργο ως κοινωνία του θεάματος, αλλά ως ηθοποιοί μιας κρυφής παράστασης...δεν υπάρχει μετάφραση αλλά μεταφορά δομής...δεν υπάρχει εκτέλεση, αλλά ερμηνεία...η ανάγνωση των πινάκων γίνεται μέσω της ζωγραφικής των χειρών...". Λόγοι που επιβεβαιώνουν την προσέγγιση. Σύμφωνα με τον ποιητή "το ερώτημα παραμένει ανοικτό" και αυτό είναι το ζητούμενο. Να μην εφυσυμάζει κανείς και να μην αποκοιμηθεί στη θέσση ενός έργου με το "τι ωραίο που είναι". Ερωτήματα ανοικτά για τη συνέχεια του α-τελους διάλογου, που ξεκινήσαμε με αφορμή αυτή την έκθεση, με τον Έλληνα και Βολιώτη επιστήμονα, που θέλει να ανήκει στην Ανθρωπότητα.

Το εικαστικό "τετράδιο γυμνασμάτων" του Νίκου Λυγερού. Θεσσαλία, 20/09/2009